

Elisabeth von Schmidt-Pauli Árpádházi Szent Erzsébet élete

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Elisabeth von Schmidt-Pauli
Árpádházi Szent Erzsébet élete

A gyermekeknek elmeséli
Elisabeth von Schmidt-Pauli
Györgyfi György rajzaival

Nihil obstat.
Carolus Szitkey censor dioecesanus.
Imprimatur. 5250/1934.
Vacii, die 29-a Octobris 1934
+ Stephanus episcopus Vaciensis.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció a Szalézi Művek kiadásában, 1934-ben Rákospalotán megjelent könyv elektronikus változata. Az eredeti német könyv: Die Geschichte der heiligen Elisabeth. Herder, Freiburg im Breisgau, 1931.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó.....	4
Ajánlás	5
I. Magyarországon	6
II. Wartburgban.....	11
III. Erzsébetet Németországba viszik	14
IV. Lajos és Erzsébet	17
V. Bánat	21
VI. Öröm.....	25
VII. Föld és Ég.....	28
VIII. Kegyelem	30

Előszó

Egy előkelő, magyar anyától származó német hölgy írta ezt a könyvet, arról a magyar királyleányról, aki német fejedelem nője lévén, mind a két hazára árasztotta erényeinek fényét, és akit mint szentet tisztel a katolikus egyház, mint a fejedelemasszony, a hitves és az anya ragyogó példáját az egész világ. Szent Erzsébetről beszél ez a könyv, a gyermekeknek; írónoje beleöntötte mély vallásosságát és mindazt a szeretetet, amely lelkében lakik: saját hazája, édesanyjának hazája és a gyermek iránt. – Csoda-e, hogy egy könyv, mely ilyen sugalmazásból ered és minden szavában megőrzi annak zamatját, föllelkesített egy másik női szívet, egy magyar asszony szívet,¹ hogy azt a magyar olvasóközönségnek is hozzáférhetővé tegye? – Úgy hiszem, hogy hálát érdemel a szerző is, a fordító is,² a munkáért, amellyel hozzájárulnak a legmagasztosabb eszményeknek fiatal szívekbe való beoltásához, és nem kétlem, hogy a magyar olvasóközönség becses adományként fogja venni ezt a könyvet, melynek őszintesége, melegsége és üdősége engem meghódított.

Apponyi Albert

Gyöngyös-Apáti, 1930 október havában

---

¹ Gróf Széchenyi Jenőné, Almássy Huberta grófnőét, aki 1930-ban megkezdte a könyv fordítását, melynek kiadását a körülmények akkor meggátolták.

² E sorokat nagynevű írójuk az 1930. évben tervbevett kiadáshoz küldte gróf Széchenyi Jenőné Almássy Huberta grófnőnek.

Ajánlás

Ez a könyv megjelenik a Pozsonyban alapított, jelenleg Pécelen működő

Árpádházi Szent Erzsébet Gyermekotthon

fennállásának huszonötéves évfordulója alkalmából.

Pozsony, 1909

Pécel 1934

I. Magyarországon

Egyezerkétszáz körül II. Endre király uralkodott feleségével, Gertrud királynéval a nagy és szépséges magyar földön. – Kint a puszták végtelen térségein lovak vágattak. Gulyások itatták állataikat a gémeskutaknál. Az országutakon cigányok vonultak ekhós szekereik mélyén titokzatos holmikkal és barna cigánypurdékkal. A Kárpátok erdeiben rablólovagok tanyáztak. Kapitányaik mint kiskirályok uralkodtak a vidéken és lopott aransarkantyú pengett lábukon, ha lóra szálltak. Az őrtüzek körül farkasok ólálkodtak; gyakran lemerészkedtek a völgyekben lakó emberek közelébe is. A még kevésszámú város körül nagy távolságra szántóföldek és szőlőhegyek terültek el. És elszórva az aranykalászos rónák és erdőkoszorúta hegyek között laktak a lovagok váraikban.

Magasan a Duna fölött emelkedett Pozsony a királyi várral.

Reggelenként lovagok nyargaltak föl a hegyoldalra. Csákójukon lobogtak a tollak, mentéjüket kifeszítette a szél, kardjukat megragyogtatták az aranyos napsugárban és hangosan kiáltották: Éljen! Éljen királyunk!

Ezek a lovagok udvari követek voltak; a király és királyné minden reggel újra és újra feszülten várták őket, mert Magyarország nagy veszedelemben volt. Keresztes vitézek vonultak fel a pogányok ellen. A lakosság pedig folyton rettegve figyelte a keleti határokat. Mert jaj, szegény Magyarországnak, ha a tatárok megismélik betörésüket és pusztításait. Akkor aztán mindennek vége! – Azonban a király bízhatott lovagjaiban. Tüzesek voltak a paripák és a vitézek, mint Tokaj borai. Ha kezükbe keresztet, zászlót vagy kardot ragadtak, rettenthetetlen bátorsággal rohantak bele a legnagyobb veszedelembébe.

Egy reggel, midőn a lovagok felvágattak a várudvarba, a királyné nem fogadta őket szokott helyén, az erkélyen, hogy a győzelmi híreket meghallgassa. – E helyett a toronyból mély bűgással omlott le a harangszó és szájról-szájra járt a hír: Midőn a hajnalcsillag feltűnt az égen, királykisasszony született. A lovagok ekkor kirántották kardjukat és hangos ujjongással vonultak el a királyné ablakai alatt. Azután lenyargaltak a hegyről, hogy elterjesszék az örömhírt a városokban és a környéken.

Ezalatt fönn a várban a királyné örömeiben és boldogságában sírva szorította magához gyermekét. A király pedig a kislány fölé hajolt és hosszan nézett nagy, ragyogó szemébe. – És nemsokára nyilvánvalóvá lett az is, hogy amikor a Gondviselés ideküldte ezt a lelket, egyszermind az öröm fénykévéit lövelte szét a földön. Mert íme, a pogányok váratlanul békét kötöttek. A háborúnak vége szakadt. Olyan lovagok, akik örök ellenségeskedést fogadtak, kibékültek egymással. Emberek, akiknek szíve kihűlt, szeretetben újra egymásra találtak. Betegek meggyógyultak. Nyomaveszett zarándokok – visszatértek. A bányák aranya nagy

tömegekben tört elő a napfényre, mintha ennek a gyermeknek bölcsőjét akarná pompával és fénnel körülragyogni.

„Miféle csodadolog történhetett, hogy a világ ennyire megváltozott, dűnnyögött a kút szélén faragcsáló pásztor egy béres asszony felé, aki éppen vizet húzott fel a nehéz vödörrel.”

„Hát nem tudod, – válaszolta az – hogy királyleány született? Erzsébetnek hívják.”

„Jó, jó, – felelt vissza a paraszt – hiszen királyi gyermek éppen lehet, de csak talán nem valami földreszállott angyal vagy éppen szent, hogy a világ egyszerre megváltozzék.”

„Te mamlasz!” – vágta feléje az asszony, s ezzel fejére emelte korsóját, tovaringott vele és otthagya faképnél.

A borzas fekete cigánygyerekeknek az útszéli sátrakban esténként össze kellett tenni kezüket, hogy imádkozzanak a királykisasszonyért. Titkon hozzágondolták: bárcsak nemsokára láthatnák is és lelophatnának néhány gyöngyöt királyi ruhácskájáról. Hiába! Cigánynak imája is cigányízü; nem tehet róla.

Elkövetkezett a keresztlő napja. Midőn az egész királyi udvar bevonult a várból Pozsony városába, odasereglett a lakosság a házakból, a környékből, hegyen és folyón innen és túl. Négy lovag gyönyörű baldachint vitt, amelyet a törököktől zsákmányoltak. Színaranyból volt, tele csillogó drágakövekkel. A baldachin alatt a királyné lépkedett, remegő szívére szorítva gyermekét, mintha magát az oltáriszentséget vitte volna. Mert anyai szíve ösztönével mindenkinél jobban megérezte, hogy Isten a legragyogóbb lelkek egyikét lehelte ebbe a gyermekbe. – A nép ujjongva kiáltotta: „Éljen! Éljen a királykisasszony!” – A harangok kongtak, trombiták harsogtak. – Midőn a királyné aranyos uszálya a cigánygyerekek mellett

elhaladva a poros országutat súrolta, az odatolakodott rongyos purdék kezüket sem merték kinyújtani, hogy kolduljanak. Minden olyan pompásnak és csodálatosnak tűnt föl nekik; azt hitték, a mennyországban vannak.

A kis Erzsébet azonban mindezekről semmit sem tudott. Azt sem sejtette, mi történik vele, amikor az érsek kereszt alakban vizet öntött a fejére. Ugyanekkor azonban az égből még inkább ünnepeltek, mint idelent a földön. Mert ugyanabban a pillanatban, amikor a keresztvíz itt a földön reápermetezik egy gyermekre, Jézus, mennyeknek és földnek ura, az angyalok és égi karok összegyűlt serege előtt a gyermek lelkéhez vonul, birtokába veszi és így szól hozzá: „Enyém vagy.”

De ki tudja! hátha mégis megértette a kis Erzsébet, mialatt szemét erősen lezárva anyja karjában aludt. Mert – különösképpen – első szavai egyike e csodálatos név volt: *Jézus*, és miközben kiejtette, fejét a fal felé fordította, amelyen a mennyei király képe ragyogott. Mintha felismerte volna.

* * *

Telt, múlt az idő. Erzsébet immár három éves lett. Bizony vad, féktelen természetű gyermek volt. Alá s föl szaladgált a vár lépcsőin, mert mindenütt ott akart lenni. Gyakran megtörtént, hogy midőn Endre király a trónteremben a kérelmezőket fogadta, átrohant a szigorú örök mellett, felrántotta az ajtót és ügyet sem vetve senkire, apja nyaka köré fonta kis karját és így könyörgött: „Édes jó atyám, adj meg nekik mindent, amit kérnek!” Erre halk morajlás hullámozott végig a termen: „A mi király kisasszonyunk, a mi kis Erzsébetünk! Áldja meg a jószágos Isten!”

Máskor az erkélyen állt és integetett a lovagoknak, ha tüzes paripájukon bevágtak. Gyakran leszaladt hozzájuk és felemeltette magát a nyeregbe. Legszívesebben az udvari lovászhoz ment a királyi istállóba. A hosszúfarkú, fehér arab mének különösen kedvelt barátai voltak. Cukrot és más finom csemegét adott nekik, amelyet az asztalnál saját tányéjáról csúsztatott zsebébe. A nagy vadászkutyák örvendezve ugráltak körülötte, a galambok pedig mihelyt jött, felröppentek a tetőről és vállára, kezére szálltak.

Előfordult, hogy koldusok közeledtek a királyi vár udvarának kapujához és az örök hosszú lándzsájukkal el akarták őket kergetni. Erzsébet rögtön ott termett és hangosan kiáltotta: „Várjatok, várjatok!” Ezzel beszaladt a vár konyhájába, a csodálkozó szakács asztaláról felragadott mindent, amit kis kezével elérte, és maga vitte a kapuhoz. Az örök, a szakács, a lovasz, a szolgák és lakájok mindent megtettek kedvéért. Nevelőnői azonban, két hosszú uszályos előkelő dáma, alig tudták nyomon követni, és mindig elvesztették szemük elől.

Esténként gyakran végigment az udvaron egy magas alak hullámzó fekete gallérban. Klingsohr mester volt, kiváló bölcs, csillagjós és látnok, akit a király és királyné nagy tiszteletben tartott. Ha Erzsébet megpillantotta, nem lehetett féken tartani. Odarohant hozzá, megrántotta kabátja szegélyét és felment mögötte a lépcsőn a toronyba. Odafönt bele tette kis kezét az övébe, míg a mester a csillagos eget vizsgálta, és lelkesen kiáltott föl: „Ó, a szép csillagok!”

„Igen, – mondta Klingsohr mester egy napon” – a csillagok arany betűk, amelyekkel a jó Isten számunkra az égre levelet írt. Én leolvastam róluk azt a napot, amelyen születned kellett, tehát tudtam, hogy el fogsz jönni.”

„Mást nem olvastál?” – kérdezte Erzsébet.

Klingsohr mester elgondolkozva nézett maga elé: „Azt is kiolvastam belőlük, hogy Németországba fognak hívni, hogy uralkodjál Thüringiában.”

„Hol van Németország?”

Klingsohr mester nyugatra mutatott az éjszakába.

„Ó, én sokkal jobb szeretnék itt maradni!” – sóhajtott Erzsébet és belekapaszkodott Klingsohr mester gallérjába.

„Mindnyájunknak oda kell menni, ahova Isten akarja” – felelte Klingsohr mester.

Egy alkalommal, midőn ragyogó napsütésben kiszaladt az udvarra, hogy a lovagokkal a nyeregbe emeltesse magát, tekintete egy szerzetesre esett, aki az udvar rácsa előtt állt. Egyik kezében hosszú zarándokbotot tartott, a másikkal tapogatózva haladt a rács mellett.

„Mit csinál ez az ember?” – kérdezte Erzsébet a lovagtól, aki éppen a paripájára emelte.

„Szegény, nem lát”, – felelte a lovag.

„Ó, Istenem, nem lát? –kiáltott Erzsébet megborzadva – akkor én sem akarok többé látni.” És erősen összeszorította ragyogó szemét. Majd hirtelen a lovag felé fordult: „Eressz le lovag, hamar. Gyorsan, gyorsan! Oda akarom ajándékozni a vaknak szememet.”

Alig érte piros szattyánbőr cipellős lába az udvar hepehupás kövezetét, odarohant a kapuhoz és megparancsolta az örnek: „Bocsásd be!”

A barát meghallotta a gyermekhangot, elmosolyodott és odatapogatózott hozzá. Erzsébet ijedten nézett élettelen szemébe.

„Semmit sem látsz belőlem?” – kérdezte.

„Semmit, kedves gyermek. És nem látom a szép napot, a virágokat és madarakat sem.”

Ékkor Erzsébet meghúzta a szerzetes ruhájának szélét és így szólt: „Térdelj le, szegény ember, hogy kisebb légy. Szeretnék neked valamit adni.”

Erre a barát maga mellé tette botját és letérdelt. Erzsébet mindkét kezével szemébe nyúlt, mintha ki akarna onnan valamit venni. Majd kis ökléből lassan kiugratta öt ujjacskáját a szerzetes kialudt szeme fölött: „Nesze az én szemem! – szólt.

Az embert mintha villám járta volna át: felszökött és hangosan kiáltott: „Napsugár! Napsugár!” Visszanyerte látását. – Midőn Erzsébet észrevette, hogy az ő szeme is megmaradt, ujjongva szaladt be a várba, föl a lépcsőn, anyja lakosztályába. Ölébe vetette magát és így kiáltott: „A jó Isten új szemeket csinált!”

Ugyanaznap este Erzsébet az alkonyodó ablak alatt édesanyja lábánál játszott négerbabájával. A királyné pedig látta, amint a szerzetes hosszú vándorbotjával kezében határozott lépésekkel halad a fehér országúton. Valahányszor találkozott egy emberrel, megállt és beszélt vele. És így ment tovább, tovább. Az egész világot be akarta járni, hogy mindenütt meséljen Erzsébetről, a csodálatos királyi gyermekről, így jutott el egyszer Németországba, Wartburg kapuja elé.

II. Wartburgban

Wartburgban, Németország szívében lakott Hermann, Thüringia örgrófja és uralkodott ragyogó, vidám országában. Vendégszerető szívvel nyitotta ki a vár nehéz kapuját mindazok előtt, akik hozzá akartak jönni. Pompás termeiben ragyogó ünnepeket rendezett lovagokkal és lovagi hölgyekkel. Mikor pedig késő este a hold beküldte ezüstös sugarait az ólomkarikás ablakokon, a gyertyák alacsonyra égtek, mindenki megelégette a bort és vidám volt a hangulat, az örgróf ráütött öklével az asztalra úgy, hogy sziporkáztak gyűrűin a drágakövek. „Bocsássátok be az énekeseket” – kiáltotta. És beléptek a dalosok, és lantjukkal kísérve előadták legszebb dalaikat. Egész Németországból Wartburgba sereglettek a költők és magukkal hozták legszebb énekeiket.

Ha pedig meg akarta tudni az örgróf, hogy kicsoda ezidőszerint Németország legjobb dalnoka, akkor meghívta várába valamennyi akkor ismert és híres énekest. És nekik maguknak kellett eldönteni, hogy a versenyben kit illet a díj.

Éppen egy ilyen dalosünnep alkalmával érkezett a szerzetes Wartburgba.

Itt volt aztán csak élet! Zászlólobogás, lovak vágatása, aranyos díszítésű kocsik, szép hölgyek, büszke vitézek! Zengtek a harangok és Eisenach város polgárai vidám seregekben tódultak fel a hegy oldalán. A várudvaron sört osztottak. Az udvari bolond asztalokon és padokon keresztül mászott, ráütögetett a férfiak kopasz fejére, megcibálta az asszonyok hosszú fátylát és a kiabáló gyerekek szájára szorította kezét. Mindenki leste, mit határoznak odabent a várban.

Midőn a barát vándorbotján porosan és piszkosan belépett a kapun, valamennyi szem feléje fordult.

„Vidám napot választottál koldulásra!” – kiáltotta eléje az udvari bolond.

„Nem akarok koldulni” – felelte a szerzetes és mosolygott. „Hiszen gazdag vagyok; mert vak voltam és most láthatom Isten szép világát és látlak benneteket. Egy gyermek gyógyított meg!”

„Meséld el, meséld el!” – kiáltották.

A szerzetes azonban a tömegben keresztül a vár felé indult. Az örök áteresztették és az apródok kinyitották előtte az ünnepi terem ajtaját. Olyan lenyűgöző ragyogás áradt tekintetéből.

Bent a teremben trónján ült a gróf, oldalán feleségével, ünnepi díszben. Előttük aranyfürtös fiacskájuk, Lajos állt, felővezve kardjával. Bátor, kék szemét az énekesekre szegezte, akik körben ültek szülei és ő előtte. Mindegyik fehér palástot viselt címere színeivel; mögöttük apródok állottak és tartották hárfájukat vagy lantjukat. Távolabb lovagok és lovagi hölgyek körei következtek; valamennyiükön színpompás ruha, drága ékszerek.

Éppen egy dal utolsó sorai hangzottak el, midőn a porlepett zarándok megjelent az ajtó keretében. Csodálkozás futott végig a termen. A barát a trón elé lépett és így szólt:

„Isten küldött engemet.”

„Akkor Isten hozott! – kiáltott az őrgróf – add elő küldetésedet.”

Erre a szerzetes elkezdett beszélni. Mesélt Erzsébetről, a magyarországi királyleánykáról, aki ki akarta venni szemét, hogy neki ajándékozza és akinek szíve szeretetét az ég megjutalmazta.

Az őrgróf felfigyelt. Visszaemlékezett a nagy bölcsnek, Klingsohr mesternek jóslatára, amely évekkal ezelőtt füléhez jutott. A jóslat így szólt: „Magyarország királyának gyermeke fog születni. Erzsébetnek fogják nevezni. A thüringiai őrgróf fiával jegyzi el és Wartburgban fog uralkodni.” – Az őrgróf hosszan elgondolkozott. Azután kikérdezte a barátot. Sokat akart tudni a távoli Magyarországról, királyáról, királynéjáról, a lovagokról, háborúkról és a sok aranyról, melyet ott találtak. És a szerzetes beszélt mindarról a pompáról, amelyet újra fellobbant szemével Magyarországon látott.

„Mesélj inkább még valamit Erzsébetről!” – kérte a kis Lajos, „Nem jöhetne ide és nem lehetne az én testvérem?”

„Valóban, minden szemmel láthatónál szebb a kis Erzsébet lelke” – felelte a szerzetes.

Ekkor felállt az őrgróf, öklével az asztalra ütött és így szólt! „Nem ismeritek fel Isten útjait? Hiába küldött volna újból hírt a magyar királyi gyermekről? Hátha általa juttat országunknak kegyelmet és örömet? Fel tehát lovagok! Menjétek Magyarországba, és kérjétek meg nevében Erzsébet kezét, hogy egykor fiam, Lajos felesége és Wartburg úrnője legyen.”

Ekkor előlépett a kis Lajos. „Magam akarok érte menni” – mondta villogó szemmel.

A szerzetest ott akarták marasztalni Wartburgban, hogy tisztelettel megvendégléjk. Ő azonban mosolygott.

„Tovább kell mennem”, – mondta – hirdetem kell mindenütt a királyi gyermek dicséretét. Isten megparancsolta nekem, hogy készítsem elő útját.”

Ezzel meghajolt és elhagyta a termet. Arca ragyogott, és anélkül, hogy jobbra vagy balra tekintett volna, kilépett a kapun és elveszett a rétek esti derengésében.

* * *

Másnap az őrgróf vadászatra ment lovagjaival. Mialatt egy nagy bükkfa tövében pihent, magához hívatta Vargula Walter lovagot és Mühlberg Meinhardt grófot és megparancsolta nekik, hogy menjenek Magyarországba és kérjék meg nevében Erzsébet királyleány kezét fia, Lajos számára.

Vargula lovag villogó szeme vidáman tekintett urára: „Nézd kezemet! Egyetlen ütéssel leteríték vele embert vagy állatot. Nézd ezt a kart! Tövestül ki tudja tépni a fiatal fákat. És most

egy négy éves királykisasszonyt hozzak el Magyarországból Németországba? Még össze találom törni!”

„Azt nem fogod megtenni! Ellenkezőleg, gondosan ide fogod hozni – felelte erre Hermann örgróf – és Mühlberg Meinhardt gróf veled fog menni. Legderekabb lovagjaimat kell távolléted idejére nélkülöznöm. De menjete Isten nevében mindketten és szereztek becsületet hazátoknak! Az asszonyokra pedig, akik veletek utaznak, jól vigyázzatok!”

Vargula hangosan felnevetett. „Bendeleben özvegyasszony úgylis folyton gyertyákat gyújtogat a Szent Szűznek és éjjel-nappal siránkozik az idegen országokban élő rablóktól, medvéktől, farkasoktól és varázslóktól való félelmében. Tizenkét hajadont kért magának kíséretül.”

„Meddig kell úton lennünk annyi kocsival és mindezzel az asszonynépséggel?” – morgott Mühlberg.

„Csak nem gondoljátok, hogy a kis hercegnőt csupán férfiakkal fogom elhozni? Talán ti akarjátok mosdatni és öltöztetni, lefektetni és felkelteni?” – gúnyolódott az örgróf. „Értsétek meg! Pompás követségnek kell érte menni. Válasszátok ki a legszebb kocsikat, a legpompásabb lovagokat! Harminc lovagot adok kíséretül. A felelősséget pedig te vállalod, Vargula. És közvetítitek Endre királynak és feleségének üdvözlétemet és ajánlatomat!”

Így szólt, aztán pejparipájára szökött és a lovak és a farkasok élén levágtatott a zöld erdőbe. A hullámzó dombok még sokáig visszhangozták a vadászkürt harsogását.

A kis Lajos azonban nem mehetett velük. Midőn megtudta, lábával haragosan dobantott, kiszaladt anyja szobájából, becsapta maga után az ajtót és asztalához ült. Feltámasztotta könyökét, és könnyek peregtek végig arcán. Azonban mégis hamarosan letörülte őket. Nem akart sírni. Hiszen nem volt már kisfiú. Nemsokára menyasszonyt hoznak neki. Keménynek kell lennie!

Wartburg udvarából nemsokára nagy robajjal felkerekedett a küldöttség. A lovagok ráütöttek búcsúzóul pajzsukra, a hölgyek integettek. Bendeleben asszony még egyszer kinyújtotta a kocsi ablakon segélyért esdve kezét. Harminc ló belevágta patkóját a hepehupás kövezetbe és fülsiketítő lármát csapott. Vargula Walter lovag még egyszer visszanézett nevető, villogó kék szemével és megragyogtatta pajzsát a napsugárban. – A kis Lajos azonban összeszorított nyakkal büszkén állt a várfokon. Újra és újra megemelte fehér, kócsagtollas fekete sapkáját. Szinte kellemetlenül érintette, midőn édesanyja nyaka köré fonta karját, lehajolt hozzá és így szólt: „Most hát elmentek a menyasszonyodért, fiam.”

Estéknént, ha senki sem látta, a kis Lajos letérdelt a kápolnában, ott, ahol az öröklámpa égett a szentség ház előtt. Megköszönte a jó Istennek, hogy olyan csodálatos menyasszonyt választott ki számára, és megígérte, hogy mindig gondoskodik Erzsébetről és nagyon fogja szeretni.

III. Erzsébetet Németországba viszik

A hatalmas pozsonyi vár gyermekszobájának kék selyem kárpitos ágyában édes álmát alussza a kis Erzsébet. Mellette hímzett párnáján kedves négerbabája. Reggel, amikor felébred és kinyitja szemét, két nevelőnője áll ágyánál lángvörös arccal.

„Pompás ruhát kell ma rád adnunk, Erzsébet hercegnő, – szoltak – és szépen megfésülünk. Magas látogatók jöttek hozzád!”

„Hozzám?” – kérdezte Erzsébet és felült ágyában.

„Igen!” – felelte az egyik hegyes orrú nevelőnő és kiemelte az ágyból. „Azért jöttek, hogy elvigyenek egy messze országba a királyfi menyasszonyának.”

„De én nem megyek ám velük!” – mondta Erzsébet határozottan.

„El kell menned Erzsébet hercegnő! A magas, szőke lovag egyszerűen beemel a kocsiba és – rajta! – elindulnak veled...”

„Ó, de én nem akarok!” – kiáltott Erzsébet és elkezdett sírni és zokogni.

Ekkor pompás öltözetben belépett a királyné.

„Édesanyám asszony! Édesanyám!” – kiáltott fel Erzsébet és karjába vetette magát; olyan hevesen, hogy a fejről lecsüggő ezüstös fátyolt csaknem elszakította. „Ne engedj el!” – és még sokkal jobban sírt: „Nálad akarok maradni és fehér lovaimnál és Klingsohr mesternél és Magyarországon.”

A királyné magához szorította. „Ó, Erzsébet! – szolt! – játszótársad, és fivéred lesz az, aki elküldte most érted lovagjait.”

„De nekem nem kell!” – zokogott Erzsébet. „Vagy pedig hozassátok el Ti öt nekem!”

Erre a királyné szeméből is megeredtek a könnyek és sírtak mindketten. A királyné összefogta hosszú, fehér uszályát, leült és ölébe vette Erzsébetet.

„Édes gyermekem, de hát ha Isten akarja?” – szolt. Erre felnézett Erzsébet és rögtön nyugodtabb lett. De még elcsukló hangon kérdezte: „Igazán Ő akarja?”

„Igen”, – felelte a királyné – „Isten kívánja. Többféle módon tudomásunkra hozta akaratát.”

„Akkor én is akarom” – mondta hirtelen Erzsébet, kitörülve szeméből a könnyeket és megsimogatta a királyné arcát. „És most nem szabad többet sírnunk édesanyám asszony. Isten akarja!”

És Erzsébet engedte, hogy ünnepi ruhába öltöztessék. Még egy kis arany koronát is kapott sötét hajfürtjeire és aranyos cipellőket lábára. Amikor készen volt, maga Endre király jött érte, karjára vette és megcsókolta.

„Ne felejtsd el, hogy királyi gyermek vagy, Erzsébet” – mondta neki. „Tiszteletet kell szerezned hazádnak.”

„Amit a jó Isten akar, azt én is akarom – szólta Erzsébet – és már nem is sírok többet.”

A díszterem ajtajának szárnyát szélesen kitérték. A király és királyné kézenfogva vezette be Erzsébetet. Midőn a „német lovagok megpillantották, elragadtatás moraja futott végig közöttük. Felemelték pajzsukat és hangosan kiáltották! „Hoch!” És a magyar lovagok is kirántották kardjukat és éljeneztek. Vargula Walter lovag pedig térdre ereszkedett Erzsébet előtt és megcsókolta kis kezét.

„Ön az a szőke lovag, aki el akar engem vinni?” kérdezte, miközben egyik kezével még félénken atyja királyi palástjába kapaszkodott.

„Erzsébet hercegnő – szólalt meg ekkor Vargula lovag – igen, eljöttem, hogy uram királyom parancsára elvigyem Lajos hercegnek, aki játszótársa és vőlegénye akar lenni. És egykor a mi szép hazánk, Thüringia hercegnőjévé teszi. Akar-e velem jönni?”

Erzsébet belenézett a lovag ragyogó kék szemébe, látta a maga körül játszó mosolyt, és érezte, hogy nagy keze gyöngéden fogta körül az ő kis kezét. Ekkor egy kedves mozdulattal ráfonta karját a lovag nyakára, és így szólt: „Elmegyek.”

E szóra viharos lelkesedés tört ki a teremben. A lovagok hangosan felujjongtak. A király ráborította palástját Erzsébetre és felvezette őt a trónra. S most ott állt közte és felesége között. És Endre király ünnepélyes szavakkal kijelentette, hogy odaadja Lajos hercegnek menyasszonyul. Hírnökök vitték szét az üzenetet az egész országba, hogy Erzsébet hercegnő menyasszony lett. Futótűzként terjedt a hír szájról-szájra. „Erzsébet menyasszony! A mi Erzsébet királykisasszonyunk menyasszony!” – kiáltotta a nép. Nagy ujjongás és táncolás kerekedett erre. A kocsmákban és csárdákban félretolták az asztalokat és padokat, és vad körforgással perdültek a cigány muzsikájára. Tereken és kutak körül ropták a csárdást a parasztok és parasztasszonyok. Szoknyák és pántlikák repültek. A szőlőhegyeken táncraperdült a vincellér a vincellérnével, lent, a Dunán, a tutajosok járták a ringatót. Pozsony vár ormain fáklyák lobogtak és az ablakokon felváltva harsonák zengése és édesbús hárfa hangjai hallatszottak. Mert fönt, a trónteremben is táncoltak hercegek és hercegnők, lovagok és nemes hölgyek, magyarok és németek. Bendeleben asszonyai és hölgyei csúcsos fehér cukorsüvegkalapján lobogtak a csipkefátylak. Mintha az öröm fehér zászlóit lengették volna a táncoló párok fölött. Erzsébet, akinek mindez a sok öröm szólt, ott állt a trón lépcsőjén; nézte a perdülő sokszínű bársonyszöveteket, a felvillanó lángokat, a sziporkázó drágaköveket, míg végül belefáradt a szeme. A király és királyné pedig fönt ültek a trónon és mosolyogtak – és senki sem tudhatta, mi megy végbe szívükben, amikor az óráról-óra közeledő búcsúra eszméltek.

És azután elérkezett az is. Erzsébetnek az útra gyönyörű ezüst bölcsőt készítettek. Elképzelhetitek, hogy ez nem éppen volt ínyére, hiszen már négy éves múlt. Dehát így volt szokás, bele kellett nyugodnia. Mikor a búcsúzásnál Erzsébet erősen belekapaszkodott édesanyja nyakába, ő ezekkel a szavakkal bátorította: „Isten iránti szeretetből erősnek kell lenned, gyermekem!” És Erzsébet reszketve suttopta: „Igen.”

Miközben bölcsőjében levitték a lépcsőn, felült, kinézett a függönyök közül mindazokra, akiket szeretett; integetett, bólogatott és kis kezével csókot küldött. Az udvaron összesereglettek a szolgák és hangosan sírtak, bár a lovagok igyekeztek őket leinteni. Az uralkodópár átadta a bölcsőt Vargula lovagnak. A királyné nem tudta visszafojtani könnyeit, a király pedig így szólt: „Lovagi becsületedre bízom földi életem legnagyobb kincsét.”

„Hú leszek Erzsébet hercegnőhöz, amíg élek” – esküdött a lovag és karjába vette a bölcsőt.

Odavitte az aranyveretű kocsihoz, melybe hat fehér paripa volt befogva, és átadta Bendeleben asszonynak. Erzsébet éppen anyja után akart kiáltani. Ahogy kinézett a bölcső peremén, úgy érezte, bátorsága elhagyja. Ekkor megpillantott maga mellett a kocsiban egy kis leányt, vele egykorút, aki karján tartotta a négerbabát. Micsoda meglepetés!

„Velünk jössz?” kérdezte Erzsébet. És a kislány így felelt: „Jurtának hívnak és veled fogok maradni.” – Erre vége lett minden fájdalomnak. A lovak nekifeszültek, és a kocsi kigördült a kapun. Utána még tizenkét kocsi, ahol a kíséreten kívül a töméntelen sok ajándékot helyezték el, amelyet a király és királyné a thüringiai vendégeknek adott: arany ivóserlegeket, koronákat drágakövekkel, násfákat, fibulákat; öveket, tarka ruhákat, bíbor és selyem ágyterítőket. Még egy ezüst kádat is, a gyermek fürösztésére és mindenféle drága házi fölszerelést, aminőt Thüringiában sohasem láttak.

Klingsohr mester pedig gyorsan felszaladt a toronyba; kezét homloka elé téve beárnyékolta arcát és hosszan nézett a menet után. Minden szomorúsága mellett szíve örvendezett, mert íme elérkezett a nap, amikor Isten akarata teljesült. – De azt még ő sem tudhatta, hogy ez az ezüstbölcsőben ringó, lovagoktól, kocsiktól és lovaktól kísért gyermek, akit német földbe ültettek át, ott Isten szentjévé lesz.

IV. Lajos és Erzsébet

Aranyos nyár ragyogott köröskörül az erdők fölött. A várkertből ki-kicsapott a rózsák illata. Rózsák csüggték le hosszú füzérekben az ablakpárkányokról. Hatalmas rózsacsokorral kezükben álltak a nemesi hölgyek a vár lépcsőjén. Lajos kis testvére, Ágnes, egy kosár fehér rózsával szaladgált közöttük. Közben páncélos lovagok magas paripákon rózsakoszorús zászlókat tartottak. A várkapuban gyermekek sorakoztak koszorúval és rózsákkal kezükben. Rózsákkal volt teleszórva az udvar közepén felállított oltár piros szőnyege is. Az oltár lépcsőjén állt a püspök aranyos püspöki palástban, fején arany mitrával, kezében arany pásztorbottal. Körülötte papok, fehér karingben; a hosszú arany bojtok meg-megcsillantak a napfényben. Égszínkék selyembe öltözött ministránsfiúk tömjéntartókat lengettek a bejárat felé, mintha előre meg akarták volna szentelni a kis Erzsébetet.

A kastély ajtaja felpattant. Lajos lépett ki rajta. S most ott állt a vár lépcsőjén és szíve hangosan kalapált.

A kocsi már berobogott az udvarba; benne ült az örgróf és az örgrófné között Erzsébet. Lajos szülei ugyanis elmentek érte Eisenachba, Hellgrefe szállásadóhoz, mert késő este érkezett oda a lovagokkal és a kísérettel, és mindjárt lefektették aludni.

Lajos először csak egy prémmel szegélyezett sapkát látott. Azután kiemelték a kocsiból egy selyemkabátba öltöztetett nagyon kicsi leányt és odaállították eléje.

„Hát ilyen kicsi, – gondolta magában Lajos – hisz ez nem igazi menyasszony!” – És egészen csalódottnak érezte magát.

Erzsébet ráemelte fénylő szemét. És ekkor Lajos egyszerre úgy érezte, mintha angyal tekintett volna reá, mint a vár szép képeiről. Boldogan nyújtotta feléje fiú kezét és határozott hangon így üdvözölte: „Isten hozott Erzsébet, menyasszonyom!” És Erzsébet bizalommal tette kezét az övébe.

„És most – szólt Lajos – velem együtt a püspök elé kell lépned, hogy megáldjon bennünket.”

És a két gyermek együtt ment az ujjongó tömegben keresztül az udvar közepére. Ágnes fehér rózsát hintett útjukra. Mindenünnen rózsák repültek Erzsébet felé. Megkondultak a harangok és harsonák zengtek.

Erzsébet legszívesebben tapsolt és ugrált volna örömeiben. De Lajos erősen fogta kezét és szigorúan és komolyan lépkedett mellette. A gyermekek letérdeltek a püspök előtt. Erzsébetnek úgy tűnt föl, mintha az aranyos napba nézett volna: villogott, sziporkázott, ragyogott minden a szeme előtt, midőn a püspök Isten nevében felemelte felszentelt kezét és megáldotta, mint vőlegényt és menyasszonyt.

Most tehát Erzsébet ott volt az idegen várban, idegen országban. Ó, ha nem lett volna mellette Lajos, alig tudott volna megvigasztalódni, olyan nagy volt a honvágya Magyarország után! Ha Juttával, magyar játszótársaival és német barátnőjével, Eisentruddal a rózsáskertben fogócskát játszott, egyszer csak leült az egyik kőpadra és szomorúan sóhajtott: „Szeretnék visszamenni édesanyámhoz!” Vagy fölneézett a bástyatoronyra, és azt hitte, Klingsohr mestert fogja megpillantani. Egyszer így szólt Lajoshoz: „Fogsz-e nekem egy szép fehér paripát ajándékozni, ha a feleséged leszek?” És Lajos megígérte neki. Minden este jó éjszakát kívánhatott neki, mielőtt elaludt. Együtt mondták el esti imájukat is, és vele együtt kérte Istent, hogy Magyarországot, a királyt és királynét és mindazokat megoltalmazza, akiket szeretett.

Két esztendő telt el. Erzsébet kéz a kézben járt Lajossal a kertben, az udvaron keresztül és az istállóban. Együtt mehettek lovagolni és Erzsébet nézte, hogyan tanul Lajos lőni és vadászni. Néha együtt lovagoltak ki kócsagvadászatra. Akkor Erzsébet kezére fehér vadászsólymot kapott. Amikor Lajos elkiáltotta magát: „Elengedni!” – felemelte óvatosan kezét és a sólyom felrepült magasan a kócsag fölé, és leszorította olyan mélyre, hogy Lajos célba vehette. Néha azonban Erzsébet lefogta a sólyom karmait, hogy a szép kócsag szabadon elrepülhessen. Lajos ilyenkor erősen korholta, de Erzsébet magában így gondolkozott: Mégis csak segítettem a szegény állaton! És olyan boldognak látszott, hogy Lajos megfélemezett haragjáról. Máskor azonban Erzsébet versenyt futott az agarakkal és olyan magasakat tudott ugorni, hogy Lajos egész büszke volt rá.

Egy napon, amikor Lajos nevelőjével tanulóasztalánál ült és egy nagy festett könyvből az állatok nevét tanulta, berohant hozzá Erzsébet. Nyakába vetette magát, és sírt, sírt, meg nem szűnő zokogással. Lajos megijedt. „Ki bántott?” – kérdezte szigorúan, mintha mindenkit le akart volna szűrni, aki Erzsébetet meg merte szomorítani. De Erzsébet nem tudott válaszolni. Lajos megsimogatta fürtös, barna fejét. „Ó kedves bátyám, drága bátyám” – zokogott Erzsébet, és elmondta, hogy édesanyja meghalt.

„Agyonszúrták” – kiáltott fel fájdalmasan – képzeld el, az én jó anyámat agyonszúrták!”

És tényleg így történt. A távoli hazában morajló elégedetlenséget az ő kis szíve még nem érthette. Neki csak fájhatott, az idegenben kétszeresen éreztetve árvaságát, hogy sötét összeesküvők megfosztották saját hazájában édesanyjától. A rémhírt Endre király lovas hírnökökkel üzenté meg Wartburgba.

Lajos átölelte a zokogó Erzsébetet és levezette a tanulószobából a lépcsőn a kis kápolnába.

„Itt beszéljünk róla – szolt – itt a jó Isten lakik, Ő meg fog téged vigasztalni.”

Erzsébet ráhajtotta fejét vállára.

„Édesanyám most a jó Istennél van?” – kérdezte.

„Igen – felelte Lajos – ha az ember meghal, a jó Istenhez megy.”

„És Ő messze lakik?”

„Ő nem is lehet olyan messze” – vélte Lajos. „Hiszen a jó Isten mindig meghallja, ha imádkozunk.”

„És édesanyám hall-e engem?” – kérdezte Erzsébet, és ráfüggesztette szemét Lajosra.

„Talán még jobban hall, mint amikor olyan messze volt, Magyarországon. Azonban tudod – folytatta Lajos –, a lélek csak akkor lehet Isten közelében, ha egész fényes a ruhája, és nincsen rajta egyetlen folt sem. Gondold csak meg, mennyi foltot ejtünk mi a lelkünkön. Mert egyszer haragosak vagyunk, máskor hiúak és máskor talán ... hazudunk.”

„Ő ezt soha, sohasem fogjuk többé tenni!”

Lajos lesütötte szemét. „Bizony én egyszer már megtettem, – mondta – de a jó Isten megbocsátott, mert olyan nagyon-nagyon megbántam.”

„Kérjük a jó Istent, hogy egészen bizonyosan megbocsássa” – szolt Erzsébet és rögtön imára kulcsolta kezét.

„Igen – mondta Lajos – és látod, így kell imádkoznunk a királynéért, a te édesanyádért is, hogy a jó Isten törüljön el ruhájáról minden foltot, hogy egészen világos legyen és mindig nála

maradhasson. És valahányszor imádságunk eljut a jó Istenhez, Ő mindig elmondja édesanyádnak és üdvözlétet visz neki tőlünk.”

„Igazán? Ó édesanyám, akkor sok-sok üdvözlétet fogok neked küldeni.

Ettől a naptól fogva Erzsébet mindig beszaladt a kápolnába, ha csak valami módon meglehetett.

„Hol van Erzsébet?” – kérdezte az örgrófné és belépett leánya játszószobájába. Ágnes ugyanolyan idős volt, mint Erzsébet. Éppen ünnepi öltözetet varrt Juttával a négerbabának.

„Erzsébet valószínűleg a jó Istennél lesz” – felelt Ágnes.

„A jó Istennél? Hol van az? Vagy úgy ... a kápolnában! Már megint! Majd ismét meghűl, náthás lesz és köhögni fog. Meg fogom neki tiltani!”

Erzsébet a kövezeten térdelt az öröklámpa alatt, az aranyos szentségházzal szemben. Az örgrófné hozzá sietett és szigorúan megfogta kezét.

„Már eleget imádkoztál – mondta – nem imádkozhatsz egész nap.” És kituszkolta a gyermeket maga előtt a kápolna ajtaján.

Egy este mind együtt ültek a nagy csarnokban. Tél volt, a hópelyhek fehéren és lassan hullottak a sötét ablakkarikákra. Hermann örgróf sakkozott feleségével. Ágnes, Jutta és Eisentrud aranyos csillagokat ragasztottak egy Mária-képre. Lajos Erzsébettel az égő kandalló előtt ült. Lajos az állatokat mutogatta, amelyekről éppen tanult.

„Látod – szólt, és kört rajzolt – itt van a föld, és itt laknak a virágok, állatok és emberek! És itt – s ezzel a körön túlra mutatott – itt van az ég. Itt lakik a jó Isten az angyalokkal.”

„És ott van az én édesanyám is” – mondta Erzsébet. Elgondolkodva nézett az égő fahasábok lángjába. Egyszer csak Lajos felé fordult és azt kérdezte: „Mért is jött le Isten fia onnan fölülről a földre?”

„Ezt én sem értem – szólt Lajos – hiszen az égben sokkal szebb lehetett. Minden angyal azt énekelte: Szent, szent, szent! – Itt pedig keresztrefésztették az emberek.”

„Ó bár inkább ne is jött volna le Jézus Krisztus a földre” – mondta Erzsébet.

„De Ő szeretett bennünket” – magyarázta Lajos, „Ő ugyanis mindenem keresztül látott, egészen a lelkünkig. És annak tulajdonképpen hófehérnek és ragyogóan fényesnek kellene lenni, mert Isten ilyennek teremtette. De az emberek később nem vigyáztak, sok rosszat követtek el, és akkor egészen homályos és fekete lett. De Jézus mégis fényesnek látta, és le akart jönni a földre, hogy újra ragyogóvá tegye. És képzeld csak! Saját vérént ontotta a keresztfán és azzal mosta tisztára. De még azt is meg akarta mondani az embereknek, hogyan díszíthetik fel egyre csodálatosabban lelküket. Ezt nem tehetette az égből, mert az emberek talán nem hallgatták volna meg.”

Erzsébet elgondolkodva nézett maga elé.

„No és mit mondott Jézus, hogyan kell cselekednünk?”

„Úgy, hogy jobban kell szeretnünk Istent, mint minden mást a földön ”

„Ezt megteszem” – kiáltott föl Erzsébet.

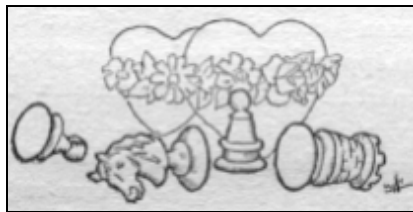
„Igen, de akkor minden embert is szeretnünk kell; a rosszakat és csúnyákat is. És azt nem tudom megtenni” – mondta Lajos. „Ki nem állhatom a törpét és a boszorkányt, aki lent lakik a kunyhóban és még sokakat!”

„De ha valamennyinek ragyogó lelke van, akkor nekünk is mindenben keresztül kell kukucskálnunk, míg meglátjuk. Kedves bátyám, mit gondolsz, a koldus Mari nének is olyan csodaszép lelke van?”

„Igen, neki is – szólt Lajos – mert Jézus Krisztus őérette is meghalt.”

„Tudod – mondta Erzsébet – mostantól fogva minden emberhez jóknak kell lennünk és át kell látnunk mindenben, mint Jézus tette. Holnap viszek Mari nének kalácsot!”

„Micsoda balgaságokat beszéltek megint! Ez a jámbor csacsogás sehogysem tetszik nekem” – szólt közbe az örgrófné és haragjában tenyerével lesöpörte a sakkfigurákat, hogy valamennyi az asztal alá esett.

V. Bánat

Hermann örgróf mindig barátságos volt a kis Erzsébethez, aki időközben kilenc éves lett. Ha a lépcsőn feléje szaladt – viharos örömmel, ahogy már természete volt – karjába zárta. Vagy ha elhaladt mellette, meghúzta haját és egyszer-egyszer adott neki aranytallért szegényei számára.

„Ezt nem tenném helyedben” – mondta az örgrófné, ha látta. „Erzsébet amúgy is úgy viselkedik, mint egy cselédleány, vagy valami komorna. Örökké a koldusnépség közt ténfereg. Egyáltalában nem vagyok megelégedve vele!”

„Én azonban igen” – felelt az örgróf. Egy napon maga elé vette Erzsébetet a nyeregbe, és egyedül, kíséret nélkül kilovagolt vele Wartburg kapuján. Az erdőn keresztül egy közeli domb felé tartott, ahol Szent Katalin tiszteletére kolostort építtetett. „Ha egyszer meghaltam, itt kell értem imádkoznod” – mondta az örgróf. „És nemsokára meg is halok.”

„Ó nem, apám uram! Nem szabad meghalnod! Mit kezdjek én nélküled? Akkor egész elhagyatott leszek.”

„Egészen sohasem vagy elhagyatott, gyermekem, mert Isten mindig jelen van. De talán néha elhagyatottnak fogod magadat nélkülem érezni; akkor ne feledd el, hogy Isten a te édesatyád és Ő mindenkor gondodat viseli.”

„Nem, azt sohasem fogom elfelejteni – apám uram.”

Néhány nappal ezután az örgróf meghalt.

Erzsébet, mint eddig, meg akarta minden fájdalmát Lajossal osztani, de Lajost most sohasem lehetett megtalálni. Uralkodó lett, bár még csak tizenhat éves volt. Kora hajnaltól késő estig lovagjaival az országot járta, kéréseket teljesített vagy utasított vissza, döntenie kellett háborúról és békéről. Vargula lovag és Mühlberg gróf hűségesen kísérték. Mindig komoly és szigorú férfiak vették körül. Hogyan is juthatott volna hozzá a kis Erzsébet?

Ha ellovagolt, ott állt az ablakban, intett neki, és Lajos visszaintett. Egy szál rózsát tett asztalára vagy szentképet párnájára. És Lajos is mindig hozott neki valamit, ha messzire lovagolt: korállból font rózsafüzért, feszületet, egy-egy szép kést, vagy valami ékszert, amit kereskedővárosokban talált számára. Este, mint azelőtt, letérdelt ágyánál, kedves nővérének nevezte, ő viszont kedves bátyjának és együtt imádkoztak.

„Mit csinálsz egész istenadta nap, ha én nem vagyok itt?” – kérdezte egyszer.

„Annyi dolgom van az égben és a földön!” – felelte Erzsébet. „Ha imádkozom, az égben vagyok, a földön pedig segítenem kell Jézus Krisztusnak a lelkeket fényessé és ragyogóvá tenni.”

Az örgrófné gyűlölettel és gúnnyal üldözte Erzsébetet. „Hová siet a nemes királyi sarj?” – kérdezte, ha Erzsébet élelmiszerral telt kosárral igyekezett a várkapuhoz, hogy a szegényeknek

enni adjon. De még mialatt felelhetett volna, kiütötte kezéből a kosarat, úgyhogy kenyér, kalács kirepült belőle. A tojások összetörték, és a liszt, mint fehér por, szerteszállt. Erzsébet szeme haragosa felvillant. De rögtön eszébe jutott, hogy lelke fényességét és ragyogását meg kell őriznie Jézus Krisztus kedvéért és lesütötte szempilláit.

„Alázatos, mint egy konyhai cselédleány” – kiáltott az örgrófné és hangosan elnevette magát.

Ez belenyilallt Erzsébet szívébe. Hát nem volt királyleány? Nem kellett tiszteletet szereznie hazájának? Mégis mindenekelőtt azt akarta tenni, amit Jézus kívánt tőle; mégha sokat kellett is szenvednie: Jézus Krisztus több volt, mint királyi gyermek. Isten fia volt, és mégis elviselté a gúnyt és csúfolódást. Ezért aztán ő is csendesen összeszedte a maradékot, és megbékélt szívvel odavitte a kapuhoz szegényeinek.

„Szép királylányt hoztatok ide nekünk, Mühlberg gróf” – szólt az örgrófné, mikor egy este Lajos kivételével mindenki jelen volt az ünnepi lakomán. Gyertyák lobogtak, a bor csillogott a poharakban, szolgák szaladgáltak nagy pecsenyétálakkal ide-oda.

„Bizony már nagyon cifra kezd lenni ez a dolog – felelte Mühlberg – talán apáca legyen uralkodónőnk?”

„Hallod lovag! Egyszerűen vissza fogod vinni Magyarországra és fiam nem veszi feleségül.”

A lovagok és a lovagi hölgyek, akik ezt a beszélgetést hallották, elkezdtek egymás között suttogni és vihogni. „Talán bőjtöljünk egész életünkön keresztül? És lesz-e tánc és lakoma ilyen úrnő mellett?”

Egyszerre csak megcsörrentek az asztalon a tányérok és poharak, Vargula lovag ökle sújtott le. Szeméből villám lövellt. Fölemelkedett és így szólt: „Ki merészeli Erzsébet hercegnőt egyetlen szóval megtámadni?”

Egyszerre csend lett.

„Aki megteszi – folytatta és kezével kardjára mutatott – az nekem felel érte!”

Az örgrófné szájához emelte borospoharát és hörpintett belőle, mintha egyáltalában nem illelnék ezek a szavak.

Mikor Erzsébet és Ágnes elérték tizenkettedik évüket, részt vehettek a wartburgi nagy ünnepeken, és késő éjszakáig táncolhattak. Ez volt aztán az öröm! Erzsébet nem tudott betelni a puha selymek simogatásával. A csillogó ékszereket gyönyörködve húzta végig karján.

Egy alkalommal, midőn aranypántot szorított haja köré, megszólaltak szépen a harangok. Már dél volt. Összerezcent. Eltelt az egész reggel, és semmi mást nem tett, csak ruháival és a cicomázással foglalkozott. Hát nem volt Erzsébetnek semmi fontosabb tennivalója égen és földön? Ennél a gondolatnál kisiklott kezéből az aranykarika és sokáig elgondolkozva állt ott.

„Nos nemes királyleány, menj inkább imádkozni! Neked jobban illenék a szerzetesi fátyol, mint az uralkodói korona” – gúnyolódott az örgrófné.

Ekkor Erzsébet felvetette fejét és méltóságteljes tartással kiment az ajtón. Jutta követte.

Mióta a kis magyar leány észrevette, hogy a hercegnőt mindenki üldözi, egy lépésre sem távozott közeléből. Őt és Vargula lovagot Isten őrzőangyalnak adta melléje. Amikor abban szívük sugallatát követték, tudtukon kívül Isten akarata szerint cselekedtek.

„Ne haragudj, kedves hercegnőm” – kérlelte Jutta.

„Szíve, mint a kés. De azért nem hagyom el magamat; bátor akarok lenni!”

„Ne mérgeledj, kedves hercegnő” – kérte Jutta még egyszer és megfogta Erzsébet kezét.

„Kedves Jutta – szólt Erzsébet – sohasem szabad megengedned, hogy megharagudjam, vagy bosszús legyek, mert akkor lelkem elvesztené ragyogását. Jézus Krisztus meghalt érte s nem akarom, hogy áldozata hiábavaló legyen. Ha tehát néha észreveszed, hogy olyasmit gondolok vagy teszek, ami nem helyes, vagy ha valamit jobban tehetnék, akkor húzd meg ruhám ujját.”

Jutta megígérte, hogy úgy fog tenni.

Néhány nappal később nagy táncestélyre készültek a lovagteremben. A fiatal örgróf maga vezette be Erzsébetet a csarnokba. Elragadtatás moraja zengett végig a tömegben, amikor beléptek: olyan szépek és boldogok voltak mindketten. Együtt táncoltak. Ó, hogy szeretett Erzsébet táncolni! Alig akarta abbahagyni. Táncolt Lajossal, azután hercegekkel és lovagokkal, majd ismét Lajossal és azt képzelte, hogy visszakerült Magyarországra, dalokat és táncot szerető hazájába. Éppen újabb fordulóra akart kezdeni, ekkor valaki megrántotta lobogó fátyolát. Erzsébet körülnézett és Jutta komoly tekintetével találkozott.

„Gondolod, már eleget tettem a világnak?” – szólta Erzsébet mosolyogva.

„Igen – felelt barátnője – most már a jó Istenért is kell valamit tenned.”

„Jól van – szólta Erzsébet – most két fordulóról lemondok a jó Istenért.”

És amikor rövidebb azután Lajos felkérte táncra, fejét rázta: „Még nem, kedves bátyám, egy fordulót táncoltam a világért, kettőt pedig el hagyok magam mellett lejtetni Istenért!”

Lajos melléje állt és Erzsébet karját a magáéba fonta. Hálát adok Istennek, hogy ilyen menyasszonyt adott nekem – gondolta.

Ezután az ünnepség után ismét hosszú időre el kellett távoznia otthonról.

Szűz Mária mennybemenetelének ünnepe volt. Zsófia örgrófné ezen a napon Eisenachba készült, hogy részt vegyen a lovagrend miséjén. Ágnesnek és Erzsébetnek vele kellett menni. Mindhármuknak egyforma pompás piros színű öltözete volt és mindhárman koronát viseltek fátyolos fejükön, így mentek le a hegyoldalra Eisenachba. Sütött a nap. A rét tele volt virággal, A nép összesereglett: ujjongott, integetett.

A templomba érve, Zsófia örgrófné Erzsébettel és Ágnessel az oltár elé lépett. Mindhármán letérdeltek. Az orgona zúgott. Megkezdődött a szentmise. Erzsébet felemelte szemét. Ekkor megpillantotta az oltár fölött a keresztet; látta az Üdvözítő töviskoronás fejét, és úgy érezte, Jézus Krisztus szeme izzó szeretettel hatol szíve közepébe.

„Már olyan tiszta és ragyogó a lelked, hogy nem kell tovább könnyeznem itt, a kereszten?” – ezt látszott kérdezni.

„Nem, olyan szép még nincs, én Uram, én Istenem! De most olyanná akarom tenni, amilyennek Te kívánod! Segíts, kérlek!”

„És akarsz más embereket is támogatni, hogy lelkük fényessé legyen? – Azért hordom a töviskoronát, mert sok lélek még sötét.”

„Igen, Királyom! Megígérem Neked!”

És ekkor Erzsébet levette fejéről a koronát és maga mellé tette. Mialatt pedig a pap kimondta az átváltozás szavait, és a kenyér és bor Jézus Krisztus testévé és vérévé lett, Erzsébet szívében is nagy változás ment végbe. Arcra borult az oltár lépcsőjén.

„Szedd össze magadat, Erzsébet hercegnő!” – suttogta az örgrófné. – „Olyan nehéz neked a korona? Nem tudsz királylányhoz méltón viselkedni, ahelyett, hogy itt heverj, mint valami parasztleány?”

Erzsébet felemelkedett. Szeméből túlvilági fény áradt és így szólt: „Az én királyom, Jézus Krisztus előttem függ, és irántam való szeretetből töviskoronát hord, és én szegény szolgálója itt térdeljek aranyból, gyöngyökből és drágakövekből készült koronával a fejemen? Ezt nem tehetem.” – Azután eltakarta arcát palástja szélével és a megrendüléstől elkezdett keservesen sírni.

Az őrgrófné félt, hogy a nép észre fogja venni ezt a különös viselkedést. Ezért ő is szeméhez emelte palástját, befedte arcát és odasúgta Ágnesnek, hogy hasonlóképp cselekedjék. Akkor – gondolta – úgy fog festeni a jelenet, mint valami új udvari szokás.

Mise után együtt mentek a hegyen fölfelé. Erzsébet sem nem látott, sem nem hallott többé semmit. Isten szeretete szívéen találta. És bár csendes elmerültségben lépkedett, olyan szeretetreméltóság áradt belőle, hogy a tömeg még hangosabban ujjongott és kiáltozott. Az őrgrófné folyton hallotta: „Üdv Erzsébetnek!” Erre aztán már nem fékezhetette haragját. Elmesélte a templomi esetet az összes hölgyeknek és lovagoknak, és összeesküdött velük, hogy Erzsébetet kolostorba dugják, és fiának más feleséget választanak.

VI. Öröm

Ágnes Erzsébet mellett ült egy nagy bükkfa tövében a rét lejtőjén. Mindketten hímeztek. Egyszer csak Ágnes ölébe tette munkáját, és minden bevezetés nélkül így szólt: „Tulajdonképpen tudod-e már, hogy Lajos nem fog feleségül venni?”

Erzsébet felnézett. Szeme elkezdett szikrázni, de uralkodott magán és így szólt: „Ezt nem hiszem el. Bízom Istenben, aki Lajost és engemet egymáshoz vezérelt.”

Ágnes felállt és hanyag mozdulattal a vár felé indult. Erzsébet egyedül maradt az estéli nap fényében. Ott ült és hosszan nézett a szántóföldeken és réteken át a vörösarany fényű égbolt felé. Mint olyan sokszor, szíve most is összeszorult a fájdalomtól, és ezt gondolta: Ha ez tényleg így volna, akkor már nem lenne semmim a világon.

Ekkor vágatató lovakat pillantott meg a rét végében, tudta, hogy Lajos hazaérkezett. Boldogan kelt fel, hogy a virágos mezőn át eléje siessen. Mindjárt el fogja oszlatni kétségeit, e felől bizonyos volt. Lajos megállította lovát és lehajolt hozzá.

„Ó Erzsébet!” – szólt, miután belenyúlt zsebébe – „ma nem hoztam semmit szeretetem jeléül. Magam sem értem, hogy történhetett ez meg velem.”

Erzsébet elpirult. Lenézett a földre. – Tehát elfelejtette őt. Most történt meg először.

Mikor Lajos látta, mennyire elszomorodott, leugrott lováról, átkarolta, és megkérdezte: „Bánkódsz kedves testvérem?”

Hallgatagon lépkedtek egymás mellett. Lajos kantáránál fogva vezette lovát. Kísérete a vár felé lovagolt. Erzsébet éppen mondani akart valamit, ugyanekkor azonban Lajos megkettőzte lépteit, és sietve kijelentette: „Anyámhoz kell mennem: fontos megbeszélni valóm van vele.”

Zsófia örgrófné magas székben ült íróasztalánál és írt. Két agár telepedett lábához. Mikor Lajos belépett, felugrottak és megnyalták kezét.

„Jó, hogy jössz! Éppen elég sokáig vártam rád. Meg akarom neked, fiam, mondani, hogy az a dolog a te magyarországi menyasszonyoddal lehetetlen. Erzsébet csupa ájtatoskodás és erény hajhászás, semmi egyéb. Bedugjuk valamelyik kolostorba, vagy visszaküldjük Magyarországra. Vannak hatalmas szövetségeseink, akik közelebb állnak hozzánk, mint a magyar király, és azoknak vannak szebb és vidámabb leányai.”

Lajos nem felelt. Lovaglóstórával magasszárú csizmáját csapkodta.

„Mit gondolsz?” – kérdezte az örgrófné és fürkésző szemmel nézett fiára.

Lajosnak egy arcizma sem rándult meg. „Köszönöm, anyám” – szólt s ezzel sarkonfordult, és trillázva ment végig a folyosón lakosztályába.

„Hála Istennek, helyesli!” – gondolta az örgrófné és többszörösen lepecsételte a most készült levelet. „Ágnes” – kiáltott. Ágnes lejött. „Elintézett dolog” – magyarázta az örgrófné.

„Erzsébetnek többé nincs itt mit keresnie.” Ágnes kiperdült, és egyenesen Erzsébet szobájába rohant. De csak a komornát találta ott. Éppen virágokat rendezett a feszület előtt. „Hagyd abba!” – szólt Ágnes, „Erzsébet hercegnő visszautazik Magyarországra, nincs már mit keresnie itt.”

„Mit?” – kiáltott a komorna és elrohant. Egyik ajtótól a másikhoz szaladt, hogy elvigye az újságot. És nemsokára tudta az egész ház.

Erzsébet a kápolnában térdelt; igyekezett szívét megnyugtatni. „Édes Istenem” – sóhajtott – hiszen a Te akaratod, hogy Lajos és én összetartozunk. Csak azt ne engedd, hogy az én kedves bátyám akaratod ellen cselekedjék és hogy ragyogó lelke elsötétüljön. Csak azt ne! Különbö mindent elfogadok, amit Te kívánsz!”

Midőn kilépett a kápolnából, éppen arra ment egy szolgáló. Alig köszönt. Az ajtó mögött, ahol az udvarhölgyek laktak, sugdosás és nevetgélés hallatszott. Midőn Erzsébet belépett a vacsorához, mindenki úgy tett, mintha észre sem vette volna. Maga Lajos is komolyan és lehangoltan ült az asztal előtt, és alig nézett föl. Ekkor Erzsébetnek eszébe jutottak az őgróf szavai: „Sohasem vagy egészen elhagyatott, mert Isten mindig jelen van,” S ez megvigasztalta.

Ezen az éjszakán Jutta átvitte párnáit és takaróját Erzsébet szobájába, és mellette vetett magának ágyat a földre. Még sokáig hallotta, ahogy úrnője párnájába fojtotta zokogását, és ő is halkán vele sírt.

Másnap reggel Erzsébet elküldte Vargula lovagért, aki a lovardában éppen a kopjatörésben gyakorolta magát. Amint hallotta, hogy Erzsébet hívja, menten leugrott lováról, és követte Juttát az udvaron keresztül a rózsáskertbe.

Erzsébet a kőpadon ült. Két kezét görcsösen összeszorította, és Vargula lovag rögtön észrevette, hogy sír.

„Vargula lovag! – szólta Erzsébet – te vagy az én leghívebb barátom. Ül le mellém, hogy elpanaszoljam neked bánatomat.” És elkezdte mondani, hogy mi történt vele. „Kérek, kedves lovag, mondd meg az igazat. Lajos tényleg el akar engem hagyni?”

Vargula lovag felugrott. „És mindez megtörténhetett veled Erzsébet hercegnő és én nem tudtam róla? Szavamra, elégtételt veszek neked!” – És letérdelt, mint annak idején, mikor elhozta Erzsébetet kislány korában hazájából, és kezébe vette kezét. És Erzsébet, mint akkor, villogó kék szemébe nézett és karját nyaka köré fonta. Feje vállára hanyatlott, és elkezdett keservesen sírni.

Ugyanaznap délután Vargula lovag vadászatot volt Lajossal. Puha fűben heverve pihentek. Előttük emelkedett, napban fürödve az Emsel hegy. Lajos a kék égbe bámult és álmodozva követte a felhőket.

„Megengednél egy kérdést, fenséges uram?” – kezdte a beszédet a lovag.

„Bármit kérdezhetsz, nemes lovagom, szívesen válaszolok neked.”

Ekkor Vargula felemelkedett és kihúzta magát Lajos előtt. „Mi a szándékom Erzsébet hercegnővel, akit saját karomon hoztam Magyarországból? Hites feleségeddé teszed-e, vagy talán arra gondolsz, hogy visszaküldöd Magyarországba?”

Lajos elmosolyodott. Azután ő is felemelkedett, karját a lovag vállára tette és tiszta tekintetével mélyen a szemébe nézett. Azután kinyújtotta kezét, az Emsel hegyre mutatott és így szólt: „Látod azt a hegyet ott? És ha aljától csúcsáig színaranyból volna és mind megkapnám azért, hogy Erzsébetet visszaküldjem Magyarországba, amíg élek, sose tenném meg. Mondhatnak felőle, amit akarnak. Én csak azt az egyet válaszolom: Szeretem őt; jobban mint mindent a kerek világon. Tisztasága és jámborsága nagyobb kincs nekem a világ minden birtokánál és gazdagságánál.”

„Fenséges uram! – szólta Vargula lovag – megengeded, hogy ezt elmondjam Erzsébet hercegnőnek?”

„Igen, mondd el neki, és biztosítsd őt arról is, hogy sohasem fogom elhinni, ha akármit beszélnek nekem ellene.”

Erre elkezdett keresgélni zsebében és talált benne egy kis ezüstbe foglalt tükröt, amelynek fedelére kereszt volt vésvé. „Menj, jó lovagom és vidd el ezt neki szeretetem jeléül!”

Vargula lovag elvágatott. Sohasem volt könnyebb és vidámabb a szíve. A madarak énekeltek, a virágok illatoztak, és az erdőkben zsendült a friss tavaszi zöld. Már messziről megpillantotta Erzsébetet egy bükkfa alatt állva. Integgett feléje fehér fátylával. Néhány pillanat múlva kezében tartotta a tükröt, és Vargula lovag mindent elmondott neki, amit Lajostól hallott. Erzsébet feje fölött fénysugár ragyogott; úgy érezte, lelke a madarakkal a Mindenhatóhoz szárnyal, hogy velük együtt térdre omolják lábánál és hálaéneket zengjen.

Azonban még sok napnak, sőt hónapnak kellett elmúlnia. Végre rövidesen, első háborújából való visszatérése után egy őszi alkonyatkor így szólt hozzá Lajos: „Beszélni akarok ma veled, nővérem!”

„Igen, kedves bátyám.”

„Fel akarok veled menni a legmagasabb toronyra, oda, ahol egykor vártalak, mikor még kis fiú voltam.”

Erzsébet felsietett vele a lépcsőn. S most ott fönt álltak, és gyönyörködve nézték az alattuk elterülő tarka őszi tájat.

„Nézd az én kedves országomat, Thüringiát” – szólalt meg Lajos, s ezzel a völgyek és a magaslatok felé mutatott – „most megkérdezlek, akarsz-e nekem mostantól fogva segíteni, hogy jól kormányozzam?”

„Tudod, hogy szeretem a te országodat – felelte Erzsébet – és mindig melletted fogok állni. De – és mosolyogva mutatott föl az égre – ott fönt van az én szeretett hazám. Isten országa. Segítségemre leszel-e te is abban, hogy lelkem bizonyosan odajusson?”

Ezután Lajos kihirdette az esküvő napját, és az egész világ megtudta, hogy Isten akarata legyőzte a gonoszok hatalmát. Erzsébet és Lajos pedig ettől fogva együtt vándorolt időn és örökkévalóságon át.

VII. Föld és Ég

Elmúlt egy esztendő. Erzsébet tizenhat éves múlt, Juttával és Eisentruddal ibolyát szedett a pataknál és az első kankalint a réten. És dalolt bele a kék égbe. Aztán leültek mindhárman egy bimbózó fa tövébe Wartburg lejtőjén, és nézték a keletre vonuló vándormadarakat.

„Hová-hová?” – kiáltott utánuk Erzsébet.

„Talán Magyarországra!” – felelte Jutta.

„Nem akarnál velük repülni?” – kérdezte Eisentrud és hamiskásan mosolygott Erzsébet felé.

„Ó nem – mondta Erzsébet – itt akarok maradni az én kedves német földemen és Lajosnál és

...

Mintha hirtelen valami eszébe jutott volna, összeszedte virágait, és elindult velük föl a hegynek, a vár felé.

Vajon kinek viszi a virágokat?

Nem találhatjátok ki, hiszen még nem tudhatjátok, hogy fönt az erkélyes sarokszobában az ezüst lépcsőben, melyben egykor Erzsébet jött Németországba, egy kisgyermek feküdt. A márciusi ibolyák idején Erzsébetnek fia született, akit Hermannak nevezett el.

Szíve hangosan dobogott, amikor a bölcső fölé hajolt, és a tavaszi virágokat szétszórta az égszínkének takarón. A gyermek mosolygott és Erzsébet visszanevetett rá. Így szórakoztak sokszor órákon keresztül.

Ha azonban Lajos útjairól hazatért, és Erzsébet meghallotta lépteit a folyosón, eléje repült és nem mozdult mellőle. Sőt még a nagy udvari tivornyák alkalmával is mellette akart ülni, pedig az nem volt szokás.

Zsófia őrgrófné szeme haragosan villogott. De Lajos most uralkodó volt, nem mondhatott semmit. Ágnes férjhez ment, és elköltözött Wartburgból. Most már senki sem bánthatta Erzsébetet; Lajos őrizte szeretetével. Néha elkíserte őt lóháton esőn, hófúvásban és viharon keresztül, és ha aggódva szólt: „Fordulj már vissza kedves nővérem!” – akkor megsarkantyúzta lovát és nevetve mindnyájuk előtt lovagolt.

De sokszor éjjel, amikor a nagy, díszes mennyezetes ágyban feküdt, erővel nyitva tartotta szemét. Mert mihelyt Lajos elaludt, kiszállt az ágyból, letérdelt, hogy végre nyugodtan

beszélhessen a jó Istennel. Lajos néha felébredt, s ha meglátta őt a hideg éjszakában a kemény kőpadlón térdelne, kérte, hogy feküdjön vissza. De Erzsébet fejét rázta, és ha Lajos szemébe nézett, látta, hogy a mennyországban jár. „Kedves Testvérem, – szólt ilyenkor – látod, én fáradt vagyok a nap munkájától, és szeretnék aludni. De add ide a kezedet, az talán elvezet engem veled együtt Isten útjára.” És kéz a kézben Erzsébettel, elaludt. És Erzsébet valóban magával vitte lelkét Istenhez. Ő, ő magával vitte a kis Hermannt is és Juttat, Eisentrudot, a réteket, felhőket, a virágokat és madarakat, egész német hazáját és Magyarországot is. És mindent letett Isten szívébe: „Órizd meg jól, édes Istenem! – kérte – mert íme, elhoztam Neked mindent, ami legdrágább nekem a földön.” Ezután lefeküdt és mosolyogva aludt el.

És ahogy mondta, úgy is volt. Istent mindennél a földön jobban szerette. Hiszen, hogy Istent szeressük, nem kell egész nap imára kulcsolni kezünket. Csak szívünknek kell felé irányulnia, mint a napraforgó virágnak a nap felé. És Erzsébet szíve mindig Isten felé nézett. Ezért nem feledkezett meg boldogsága közepette sem azokról, akiket Isten reá bízott: a szegényekről és betegekről. Nem akart egyedül vidám lenni, tovább akarta adni örömét.

Mihelyt Lajos ismét ellovagolt, kiment a kapu elé a szegényekhez és betegekhez, ételt és ruhát vitt nekik, amelyet maga varrt, és elosztotta minden pénzét, amit Lajos kis arany erszényébe csúsztatott. Bekötözte a sebeket és megmosta a piszkos gyerekeket egy dézsában az udvaron. Eisentrudnak és Juttának sokszor nem volt ínyére, hogy a téli hidegben vagy nyári napsütésben mellette álljanak.

„Még nem lesz elég, Erzsébet fejedelemasszony?” – kérdezték.”

„Elég?” – szólt Erzsébet és szigorúan nézett rájuk. „Sohasem elég!” És ekkor kezdett ám velük igazában beszélgetni, hogy szívüket felvidítsa. Ha azután barátnőivel hazament, így szólt: „Éhségen, rongyokon és betegségen keresztül kell látnunk, míg megtaláljuk a ragyogó lelket. Ez nem megy olyan gyorsan, mint ti gondoljátok.

„Te mindig látod a lelket átragyogni? – kérdezte Jutta.

„Ó nem, – mondta Erzsébet – néha egyáltalában nem látom. Olyankor félve fogom meg a beteg kezét és undorodom a piszoktól és az átnedvesedett ruhák szagától.

„Én is!” – kiáltott Eisentrud és megrázkódott.

„De Jézus Krisztus azt mondta; Amit egynek cselekesztek a legkisebbek közül, nekem cselekszitek.” És csak nem fordulhat elő olyasvalami, amit Jézus Krisztusért meg nem tennénk.

Mindenesetre, ha Jézus így mondta, akkor minden emberben benne lakozik – mondta Jutta – és ahol ő lakik, ott világosságnak kell lenni.”

„Igen és ha egy szívben olyan nagy volna már a sötétség, hogy nem költözhetik bele, akkor nekünk kell ott számára helyet készíteni. Ezt pedig legjobban akkor érjük el, ha örömet gyűjtünk benne!”

VIII. Kegyelem

Az 1225. esztendőben II. Frigyes császár magához hívta Lajost Olaszországba, hogy más német fejedelmekkel együtt támogassák háborúiban. Alig ment el, nagy éhínség ütött ki egész Németországban, Thüringiában különösen kegyetlen volt a nélkülözés. Az aratás nem sikerült, alig volt gabona. A malmok vesztegeltek, a pékek nem süthettek semmit, és az embereknek nem volt kenyerük. A gazdagok pénzüikön összevásároltak minden halat, tojást, tejet és más élelmet, a szegények pedig éhesen és koldulva járták az országutakat. Kis gyermekek anyjuk karjában haltak meg. Öregek és betegek belefeküdtek a hóba, hogy megfagyjanak. Az emberek kimentek az erdőkbe, hogy a hó alól gyökereket, gumókat és leveleket harapjanak össze. Mindent megették, amit csak találtak; vadalmát, fakérget is.

A vár nagy éléstáraiból, ahol még volt elraktározott gabona a kincstári földek terméséből, időnként osztottak ugyan ki valamelyest, de csak kis adagokat, mert hisz nem lehetett tudni, meddig tart még a szükség. Senki sem lakhatott jól. Az éhezők nyögése és segélykiáltása éjjel-nappal elhatott Erzsébet füléhez.

Azóta már második gyermeke, a kis Zsófia feküdt a bölcsőben. A kis Hermannak pedig Jézuskáról mesélt és aranyos karácsonyi csillagokat festett pergamentre. Meg kellett mindent beszélnie a várispánnal és férfi alkalmazottjaival: az ország a vár, a gazdaság dolgait. Végigjárta a konyhát, a pincét, az istállót és csűröket és a cselédség lakásait. Utána nézett, hogy rendben és tisztán tartanak-e mindent, hogy jól gondozzák-e gyermekeiket, sőt még azt is megfigyelte, hogy nem lógtatják-e ablakaikban a virágok hervadtan fejüket. Mindez bizony sok gond volt Erzsébetnek, aki alig múlt még tizennyolc esztendő, és máris egy egész ország, saját népe nyomorát kellett enyhítenie.

Gyakran térdelt a kápolnában a szentségház előtt, és így imádkozott: „Édes jó Istenem, nekem csak ilyen földi lábam van, amely gyorsan kifárad. Adj hozzá láthatatlan szárnyat, hogy erőm legyen mindent elvégezni, amit tőlem kívánsz!” – Ezután hívatta Juttát és Eisentrudot és a havas utakon lement velük Eisenachba. Házról-házra jártak, megmosták a betegeket, imádkoztak a haldoklókkal, és kenyeret vittek a siránkozó anyáknak. Mert Erzsébet kényszerítette a várpalotát, hogy naponta annyi lisztet adjon ki, hogy maga süthessen nagy kenyereket. Ezekből azután mindnyájuknak jutott egy-egy darab.

Az ispán fejét rázta. „Ez nem megy, fenséges Úrnöm” – mondta. „Ezért nem felelhetek örgrófunak.”

„És felelhetsz-e egykor Jézus Krisztusnak, ha így szól hozzád: „Éheztem és nem adtatok ennem.”?

Erre az ispán nem tudott mit felelni; engedelmeskednie kellett.

Zsófia örgrófné agaraival a kandalló előtt ült; emésztette befelé a harag Erzsébet intézkedései miatt. A cselédség békétlenkedett: „Nemsokára nem lesz mit ennünk Wartburgban!” Ha azután Erzsébet elhaladt mellettük és rájuk emelte sugárzó szemét, szégyellték magukat, elpirultak és lesütötték szemüket.

Erzsébet pedig észrevette, hogy Isten vele van. Minden nappal újra megtanulta, hogy a dolgoknak nem ott van a határa, ahol a mi emberi erőnk megszűnik. Hiszen maga sem tudta, hogyan lehetséges, hogy még mindig akadt gabona és pénz, és hogy még mindig bírták lábai az utat hegyen le, hegyen föl, anélkül, hogy kimerült volna.

Végre – két év múlva – egy nap hírnök vágatott be Wartburg kapuján azzal az üzenettel, hogy Lajos útban van visszafelé. Futótűzként terjedt el a hír. A legnagyobb aggodalommal ült lóra a várispán és az első tiszttartó, hogy előkészítsék urukat a helyzetre. A gabonarakár üres, a pénzt szétosztották. Minden felelősséget az örgrófnéra akartak hárítani. Az üres réteken át látták távolról urukat lóháton közeledni. Paripája tajtékzott. Annyira sietett Lajos, hogy országát, mindenekelőtt azonban, hogy Erzsébetet viszont lássa. A kíséret nagy távolságra elmaradt mögötte. Csak Vargula lovag vágatott ura mellett. Rosszat sejtett, amikor az ispánt és tiszttartót fanyar arccal közeledni látta.

Mi minden történhetett távolléte hosszú ideje alatt? – gondolta Lajos. Egy pillanatra megállította lovát és üdvözölte alattvalóit. Azután maga mellé rendelte őket, és elszörnyűködve hallgatta elbeszélésüket az éhínségről. Midőn azonban újra és újra ismételték, hogy Erzsébet örgrófné kényszerítette őket, hogy mindent kiadjanak: birtokot, bérösszegeket, kamatot, gabonát, – haragos mozdulattal várára mutatott, és így kiáltott: „Váram még áll s ez elegendő! Hagyjátok csak őt Isten nevében jót cselekedni, amennyit akar, és ne szóljatok ellene!” Ezzel megsarkantyúzta lovát. Vargula lovag követte őt, – közben még egyszer hátrafordult és hangosan felnevetett. Az ispán és tiszttartó megszégyenülve baktattak utánuk.

Erzsébet a vár bejáratánál állt. Midőn Lajos megpillantotta, úgy tűnt föl neki, mintha ragyogó angyal volna, aki a paradicsom kapuját tárja ki előtte. És Erzsébet és Lajos egymás karjába borultak, és zokogtak örömben és boldogságukban.

Lajos örgróf ezután személyesen megvizsgált mindent. Csakhamar megtudta, mennyi kárt okozott az éhínség és drágaság, és hogy Erzsébet milyen csodálatosan gondoskodott mindenkiről. Észrevette azonban az elfojtott haragot, amely nagylelkűsége nyomán fakadt. Valamennyien attól féltek, hogy éhenvesznek, pedig a legnehezebb időn már túl voltak.

Egy este, midőn Erzsébet az ablakban állt és a távolba nézett, így szólt hozzá:

„Most valamire kérni akarlak, kedves nővérem.”

„Igen, kedves bátyám!”

„Amíg mindent el nem rendeztem, ne ossz ki senkinek kenyeret, lisztet, halat, vagy más élelmiszert.”

Erzsébet hallgatott.

Következő napon abban az órában, amikor leszokott menni a hegyről szegényeihez, ölébe vette a kis Zsófit és játszott vele. De úgy tűnt föl neki, mintha száz meg száz gyermekhang kiáltaná: „Anyám, anyám segíts!” – és vérzett bele a szíve.

Másnap pedig rokkája elé ült fonna, és megpróbált egy dalt énekelni. De torkán akadt.

Ekkor szaladt be Jutta: „Úrnőm! – kiáltotta – egy kisfiú összeesett a kapu előtt, anyja, a molnárné, haldoklik, és a kovács felesége öt gyermekével a folyóba akarja magát vetni, mert éhenhalnak.”

Erzsébet felugrott. Egy másodpercig tűnődve állt ott.

„Szedj össze mindent, amit találsz. Megyünk – szólta azután. – Inkább kell Istennek engedelmességednek, mint az embernek.”

És elindultak lefelé Eisenachba.

Erzsébetnél egy kosár kenyér volt, amelyet vacsorára készítettek elő. Jutta és Eisentrud bort és húst vitt. Mindhárman letakarták kosarukat fehér köpenyükkel, hogy az udvari személyzetet

fel ne ingereljük. Midőn a hegy lábánál az út fordulójához értek, ahol egy hatalmas bükkfa teregette szét kopasz ágait, Eisentrud ijedten kiáltott fel: „Nem az őrgrof jön ott?”

Csakugyan Lajos vágatott feléjük. Csodálkozott, hogy Erzsébet nem szaladt feléje kitárt karral, mint máskor. Mikor közelebb ért, észrevette, hogy kabátja alatt visz valamit. Leugrott lováról, megfogta a kantárt és Erzsébet felé tartott.

Erzsébet megállt. Ragyogó szemmel nézett rá.

„Mit viszel a kabátod alatt?” – kérdezte Lajos szigorúan, haragosan összeráncolva homlokát.

„Nézd meg magad, kedves bátyám” – szólott Erzsébet. Széles mozdulattal hátravetette kabátját és föltekintett az égre.

„Rózsákat? Ilyen téli időszakban!” – kiáltott föl Lajos.

„Nem, kenyeret” – válaszolt Erzsébet és belenézett a kosárba. De onnan fehér és vörös rózsák ragyogtak feléje.

Annyira megijedt, hogy térde elkezdett reszketni, Lajos azonban megfogta kabátja szélét és óvatosan ráterítette a kosárra, mintha valami titkot akarna leplezni. Azután letérdelt eléje és megcsókolta ruhája szegélyét.

„A jó Isten bizonyára azt akarja, hogy ne haragudjál!” – szólott Erzsébet és mosolygott.

„Azt akarta megmutatni, hogy valójában mit ajándékozol – válaszolt Lajos. – Valóban kenyérnél többet. Folytasd Isten nevében utadat.” És mélyen meghajolva előtte, megvárta míg Erzsébet elvonul.

„Mi történt?” – kérdezte Jutta és Eisentrud, akik nem látták a csodát, miután egy darabig némán lépkedtek mellette.

„Isten közbelépett érettem – szólott Erzsébet. – Szeretete határtalan,”

Lajos őrgrof pedig fölfelé lovagolt. Valóban, Erzsébet szent, gondolta. És én is szentté akarok lenni.

* * *

És azután?

Igen, – és azután kedves gyermekek – Szent Erzsébet már nem volt többé gyermek, és a jó Isten sok mindent kívánt bátor lelkétől. Mindezekről majd hallani fogtok, ha nagyobbak lesztek. Mindenét oda kellett adnia: szeretett Lajosát, aki mint Isten lovagja a keresztes háborúban halt meg, Wartburgot, négy kis gyermekét (mert a jó Isten időközben megajándékozta még egy kis Zsófiával és egy Gertruddal) barátnőit, gazdagságát, az uralkodónőnek járó tiszteletet. És meghalt huszonnégy éves korában. További története látszólag nagyon szomorú. A ti számotokra legalább is még az. Valójában azonban egészen más volt: Erzsébet élete végén Jézus Krisztust látta magával szemben, amint integetett feléje. Ekkor mindent kieresztett kezéből: férjét és gyermekeit, gazdagságot és boldogságot és kitárt karral szaladt feléje. És azt tudjátok, hogy Jézus karjában mindent újra megtalálunk, amit itt az ő kedvéért elhagytunk vagy elveszítettünk.

Erzsébet most mint szent áll Isten trónusa mellett és valahányszor segítségét kéritek sokat szenvedő hazánk, az ő szülőházája, vagy magatok számára, közben fog járnunk a mennyei Atyánál.

